

Motion till riksdagen 2023/24:17

av **Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V)**

AI och upphovsrätt

---

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över upphovsrättslagstiftningen i relation till AI:s inlärning på upphovsrättsskyddat material och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Artificiell intelligens (AI) är ett samlingsbegrepp för maskinbaserade system som är under snabb utveckling och som har potential att ge en mängd ekonomiska och samhällsliga vinster över hela spektrumet av näringslivssektorer och samhällsverksamheter.

Ambitionen är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter och i internationell jämförelse ligger Sverige i absolut framkant. Många länder har höga ambitioner för sin digitala utveckling och Sverige måste arbeta hårt för att utveckla och stärka arbetet. Om Sverige lyckas med det finns goda möjligheter att utveckla både svensk konkurrenskraft och välfärd.

AI är ett brett område som omfattar många tekniker, inte minst maskininlärning och djupinlärning. Det som utmärker AI från andra metoder för automation är AI-teknikens förmåga att lära sig och bli smartare över tid. Under vissa förutsättningar kan AI utföra uppgifter som sköts eller tidigare sköts manuellt av människor. Det kan handla om allt från att sortera större mängder kvantitativa och kvalitativa data till att granska bilder för att identifiera olika objekt och liknande. AI kan användas inom de flesta branscher, från transportbranschen med självkörande bilar till säkerhetsbranschen genom ansiktsigenkänning som kontrollmekanism i större folksamlingar.

AI påverkar och kommer att påverka arbetslivet avseende hur människor arbetar genom automatisering av vissa arbetsuppgifter och att nya arbetsuppgifter växer fram. På samma sätt som AI kan medverka till en stor rad positiva effekter i samhället, från näringslivet till offentlig sektor, finns det samtidigt risk för oönskade eller oförutsedda konsekvenser av att använda AI till följd av exempelvis vinklade eller manipulerade

data, bristande transparens, missbruk eller fientlig användning. Användandet av AI kan också leda till diskriminering, minskad tillit, ekonomisk skada eller skada på person och påverkan på demokratins funktionssätt.

Vänsterpartiets politik avseende etiska avvägningar gällande AI beskrivs närmare i motionen Demokrati, integritet och transparens (2023/24:440).

3 Upphovsrätt

Upphovsrätten skyddar olika litterära och konstnärliga verk, t.ex. det som har skapats av författare, fotografer, illustratörer och konstnärer. Att det är ett ”verk” innebär att det har skapats självständigt och därför kan anses vara originellt; det är alltså inte en fråga om kvalitet. Upphovsrätten består av två delar: en ekonomisk och en ideell del.

Upphovsrätten är en grund till försörjning för många kulturskapare och det är en viktig förutsättning för att ny kultur ska kunna skapas. För Vänsterpartiet är det viktigt med en upphovsrättsmodell som både ger kulturskapare betalt och utvecklar internet som en fri och öppen plattform för användare och medborgare. Det är också viktigt med stabila och förutsägbara villkor för den som förvärvat rättigheter, som bokförlag eller filmproducenter.

Den digitala utvecklingen har på kort tid öppnat en rad nya möjligheter att skapa och sprida kultur. För många människor har det inneburit ett mer aktivt, deltagande förhållningssätt till kulturen, vilket syns i allt från remixkulturen på Youtube till hur artister kommunicerar med sina fans. Det är en omvälvande process vi är mitt uppe i, och som redan har fått en stor positiv betydelse för kulturlivet och människors tillgång till kultur.

3.1 AI och upphovsrätten

Frågan om upphovsrätt är i dag helt avhängig frågan om den digitala utvecklingen. Sedan debatten om fildelning och privatkopiering har kartan ritats om. Tidigare har relationen mellan utgivarsidan och upphovsrättsinnehavarna stått i centrum. Men med ytterligare ett led, de digitala distributörerna och deras affärsmodeller, är situationen nu ännu mer komplex.

Det pågår diskussioner om hur man ska se på AI-inlärning i förhållande till upphovsrättsskyddat material men även hur man ska se på det som AI producerar utifrån vem som äger upphovsrätten. Det har även förekommit fall där AI har gjort det många anser är kopior av kända verk utan att upphovsrättsinnehavarna har kunnat styra det. Det finns inga slutsatser än men upphovsrättslagstiftningen kommer behöva ses över på både nationell nivå och EU-nivå för att anpassas till det nya läget med AI. Inom EU pågår arbetet med AI Act (AIA) och det är i nuläget oklart vad den processen kommer att utmynna i. Då rättsläget är oklart lämnar det många kulturskapare utsatta. Därför menar Vänsterpartiet att det finns ett stort behov av att börja arbetet med att se över den upphovsrättsliga lagstiftningen för att se till att skyddet för kulturskapare upprätthålls med den snabba utveckling av AI-tjänster som nu sker.

Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över upphovsrättslagstiftningen i relation till AI:s inlärning på upphovsrättsskyddat material. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vasiliki Tsouplaki (V)

Ida Gabriellsson (V)

Maj Karlsson (V)

Daniel Riazat (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Isabell Mixter (V)

Karin Rågsjö (V)